

Elektrilevi võrgutasu visioon aastani 2030: kokkuvõte

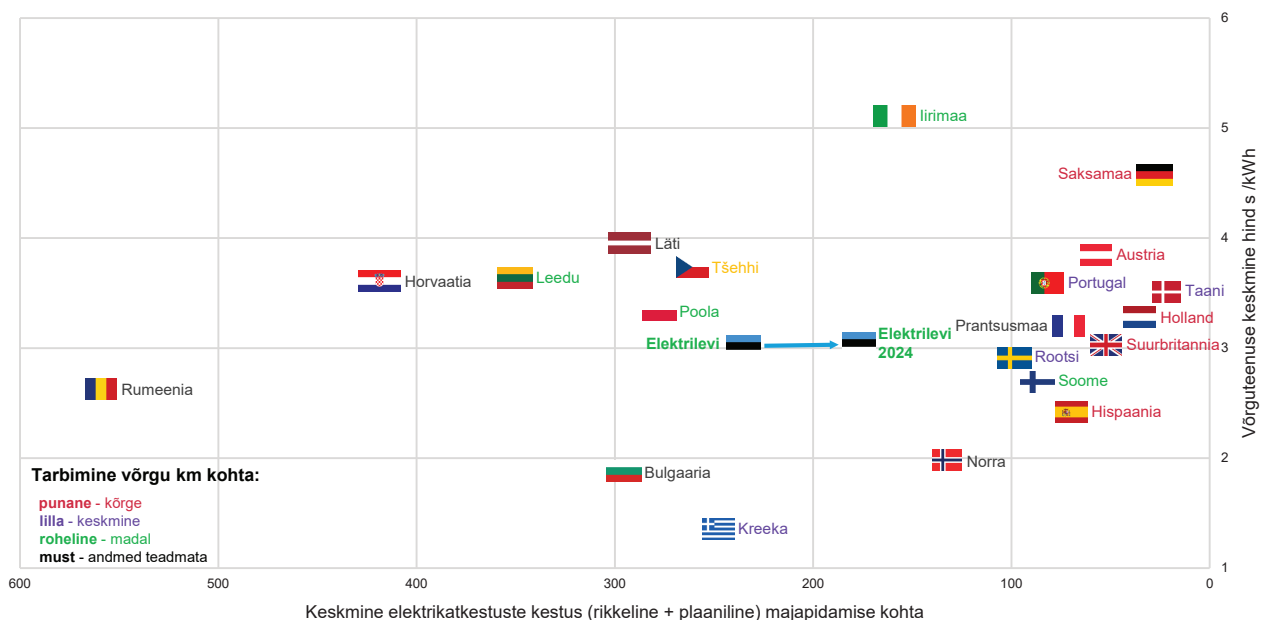

SIHIME LÄÄNEMERE REGIOONIS ÜHE PARIMA HINNA JA KVALITEEDI SUHTEGA VÕRGUTEENUST

Elektrijaotusvõrk on kaasaegse ühiskonna tugisammas, mis kriitilise tähtsusega taristuna pakub ühiskonnale vajalikku stabiilsust, turvalisust ja mugavust. Kui tavaliselt keskendutakse võrguteenuse puhul pigem hinnale kui saadavale hüvele ja selleks vajalikele jõupingutustele, siis tegelikkuses on elektri kohaletoomisest loodavat väärtust võimatu alahinnata.

Eesti suurima jaotusvõrguettevõttena on Elektrilevi järjepidevalt kasvatanud võrgu töökindlust ja hoidnud samal ajal hinnataset võimalikult madalal – tarbija ostujõu suhtes **on võrguteenus jõudsalt odavnenu**d.

Meie sooviks on ka tulevikus pakkuda üha töökindlamat teenust, samal ajal mõistlikku hinnataset säilitades. Näeme, et meil on Eesti inimestele võimalik pakkuda võrguteenust, mis on ühe parima hinna ja kvaliteedi suhtega Läänemere regioonis ja Euroopas laiemaltki.

Joonisel valitud Euroopa riikide keskmine võrgutasu (Eurostat, 2019) ja keskmine katkestuse aeg kliendi kohta (Euroopa energiaregulaatorite nõukogu, 2018). Värvid tähistavad energiatihedust võrgus – mida rohkem energiat võrgukilomeetri kohta, seda lihtsam on hoida võrguteenuse ühikuhinda soodsana.

Elektrilevi sihiks on võrgu töökindluses läheneda jõudsalt Põhjala riikidele, samal ajal hinda oluliselt kasvatamata. Võrgu töökindluse kasvuootuse kõrval on aga teisigi tegureid, mis avaldavad võrguteenuse osutamisele ja hinnakujundusele olulist mõju.

VÄLJAKUTSED, MILLEGA HINNAKUJUNDUSES TULEB ARVESTADA

Ootus võrgu töökindluse järjepidevaks kasvuks

Elektrilevi jätkab järjepidevat investeerimist ja võrguvara tarka majandamist, et kasvaks elektrivõrgu töökindlus. Viimase viie aastaga on ilmastikukindla võrgu osakaal jõudsalt kasvanud ja rikked on vähenenud 36 protsendi võrra. Järgmise kümne aasta jooksul on eesmärgiks kahandada rikkelise katkestuse keskmist kestust kliendi kohta praeguselt üle 200 min tasemelt 90 minutile aastas.

Ulatuslik hajavõrk

Eesti hajaasustus ja hõreda energialiiklusega võrk, mille kombinatsioonis oleme Euroopa ühes väljakutsuvamais olukorras, tähendab seda, et Elektrilevi 61 000 kilomeetri pikkusest võrgust peame sisuliselt 60% ülal pidama vaid 5 % elektritarbimise jaoks. „Hõreda liiklusega“ võrgu korral ei taga võrgu ülalhoiuks piisavaid vahendeid üksnes võrgust läbiliikuvate kilovatt-tundide hinnastamine. Võrguteenus on oma olemuselt valmisoleku hoidmise teenus ja kulud võrguühenduse olemasoluks kaasnevad ka siis, kui tarbimine kas puudub või on väga väike. See tähendab vajadust senisest suuremaks püsikomponendi kasutamiseks hinnakujunduses.

Uued trendid: hajatootmine ja elektritranspordi areng

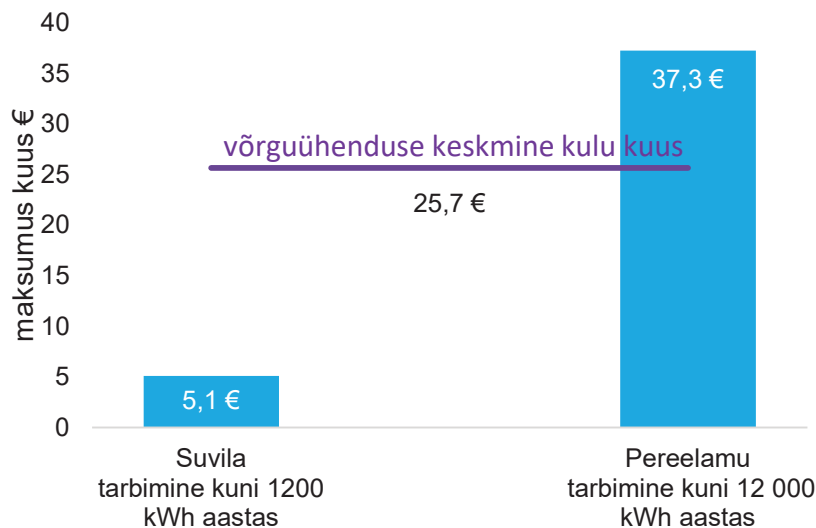
Euroopa energiasektor on jõudnud pöördepunkti, mil tuleb ellu viia „puhta energia paketi“ võetud eesmärgid. Selles mängivad kesksel rollil just elektri jaotusvõrguettevõtted, kel tuleb võrguga üha enam liita hajali asetsevaid taastuvenergia tootjaid, kaasas käia eesoleva elektritranspordi jõulise arenguga ning vastata hoonete kütmisega seotud elektrienergia nõudluse muutusele. Mõju võrguteenusele avaldavad need muutujad erinevas suunas. Näiteks elektritranspordi areng lisab võrku energialiiklust, mis võimaldab hinda optimeerida. Suurusjärgus 70 GWh edastamismahu lisandumine tähendaks ligi 1%-list võrguteenuse keskmise hinna langust. Hajatootjad tähendavad lisainvesteeringuid võrgu ümberkujundamiseks ja võrgust tarbitava energia vähenemist, nii nagu ka nullenergiahoonete areng. Kuid kindlasti eeldavad uued arengusuunad võrguteenuses olulist innovatsiooni ja digitaliseerimist.

Kuna suurtarbijad on katnud olulise osa vähem tarbivate kuludest, on nad Euroopa teiste ettevõtetega võrreldes ebasoodsas konkurentsiolukorras

Võrgutasu üks olulisi põhimõtteid on, et ta peaks olema tarbijarühmiti õiglane – konkreetne tarbijarühm peaks võimalikult palju katma tema hüvanguks tehtavaid kulusid.

Seni on Eestis hind olnud väikeste tarbijate lõikes Euroopa üks soodsamaid ja vastupidi – suured tarbijad, kes on katnud ka väiksemate tarbijate kulusid, on tasunud Euroopa ettevõtetega võrreldes oluliselt kõrgemaid võrgutasusid. See on aga asetanud meie suuremad ettevõtted muu Euroopaga võrreldes ebasoodsasse konkurentsiolukorda. Seega senine väikese tarbimisega klientide toetamine suurtarbijate arvel pärsib Eesti majanduse konkurentsivõimet. Sarnane väiksemate tarbijate kulude kompenseerimine on olnud ka tarbijarühmade sees. Eraklientide rühmas on piltlikult keskmine aastaringelt tarbiv pere kompenseerinud näiteks suvilate võrguühenduste ülalpidamiskulusid.

Joonis 1: Vähem tarbivate võrguühenduste ülalpidamiskulud kaetakse suurema tarbimisega kohtade arvelt

HINNAKUJUNDUSE ARENGUSUUNAD

Eelmainitud väljakutsetest tingitult tuleb võrguteenuse osutamisel tagada maksimaalne efektiivsus. Selle saavutamiseks planeerime kaasaegse nutika tehnoloogia abil investeeringuid, digitaliseerime ja uuendame järjepidevalt oma protsesse, vähendame elektrivõrgu kadusid (eesmärk on **võrgukao osakaalu saavutamine alla 4%** võrku sisenevast elektrienergia kogusest 2024. aastaks), optimeerime tegevuskulusid. Lisaks **saab tõhusale teenusele kaasa aidata ka hinnakujundus**, kus järgnevatel aastatel plaanime jätkata juba varasemaltki sihiks võetud suundadel:

1) Hind igale tarbijarühmale hakkab senisest rohkem sõltuma konkreetse tarbijarühma jaoks vajalikest kuludest

Kui varasemalt on suured elektritarbijad kandnud märkimisväärse osa ka väiketarbijate kuludest, siis tulevikus hakkab hind üha enam sõltuma konkreetse tarbijarühma jaoks vajalikest kuludest. Peamiselt väljendub see püsitasus, mille kasutamist laiendatakse – püsitasu komponent hakkab kuuluma iga võrguühenduse hinnakujundusse. See aitab kõikidel tarbijarühmadel õiglasemalt panustada võrguühenduse valmisoleku hoidmisse. Väheneb suurtarbijate senine ebaproportsionaalselt suur panus, hind neile muutub konkurentsivõimelisemaks, millest võidab majandus ja Eesti ühiskond tervikuna.

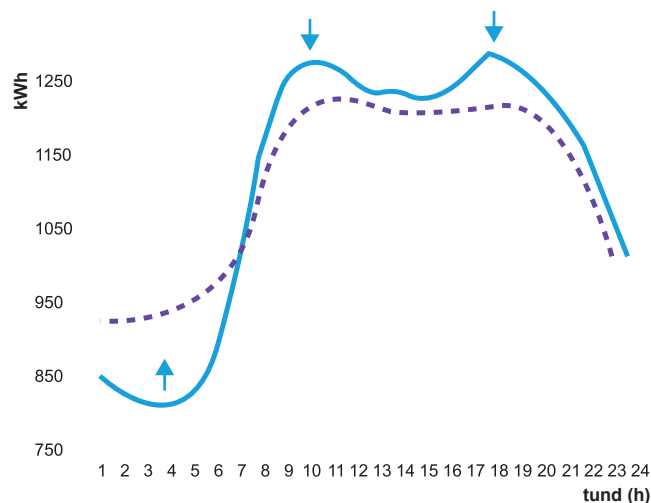
2) Püsitasu ehk võrguühenduse valmishoiu tasu osakaal kasvab, kWh-tasu väheneb

Võrguühenduse tagamisega seotud kulud ei sõltu märkimisväärselt sellest, kui palju elektrit tarbitakse. Seetõttu on võrguteenuse puhul püsitasu laialdaselt kasutusel kogu Euroopas. Elektrilevi jätkab 2017. a. alustatud ja kavandab järgmise sammuna püsitasu rakendamist nende võrguühenduste suhtes, kus seda veel ei tehta ning seejärel püsitasu osakaalu järk-järgulist suurendamist. Eesmärk on 2030. aastaks katta vähemalt 40% võrguteenuse osutamise kuludest püsitasudest. Senisest enam hakkavad võrguteenuse eest tasuma need, kes tarbivad elektrit võrgust väga vähe ja need, kes väärtustavad võrguühendust ka tarbimise puudumisel ja soovivad seda hoida.

Edaspidi on kavas **püsitasu kasutusele võtta kõikide era- ja väikeäriklientide puhul**. Püsitasu osakaalu kasv võimaldab vähendada elektri tarbimise alusel makstava tasu osa ehk kWh-põhist komponenti.

3) Lisanduvad valikpakettid, mis võimaldavad tipukoormuse väliselt soodsamat võrgutasu

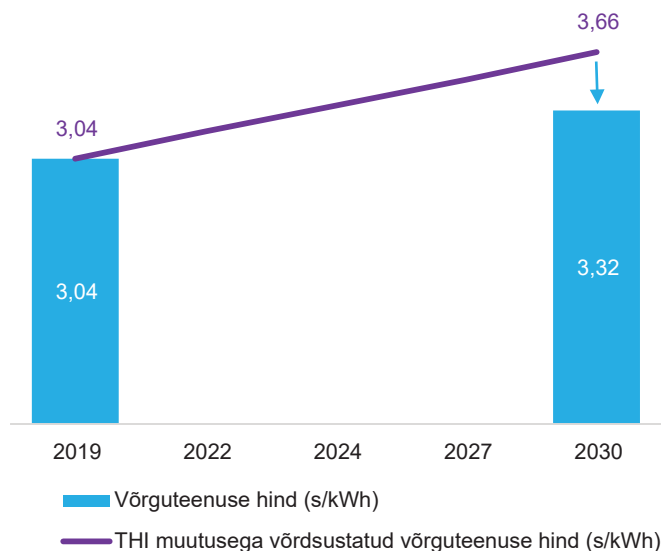
Paindlik hinnakujundus aitab hajutada võrgu tipukoormust ja suunata tarbimist tippajast eemale. See aitab vältida olukordi, kus on vaja võrgu läbilaskevõimet suurendada ja kapitalimahukaid investeeringuid teha vaid hetkevajadustest tingitult.

Joonis 2: Koormusi järgiv hind lisab efektiivsust võrgus

4) Võrguteenus jätkab reaalhindades ehk tarbija ostujõu suhtes odavnemist

Tulevikus võib prognoosida võrgutasu mõningast suurenemist nominaalhindades. Arvestades tarbijahinaindeksi (THI) kasvu, jätkab aga võrguteenus reaalhindades ehk tarbija ostujõu suhtes odavnemist. Arvestades elukalliduse kasvu üldist prognoosi, mis on 1,5 kuni 2% aastas, **jätkub võrguteenuse odavnemine reaalhindades ka järgnevatel perioodidel** – kümneaastase perioodi osas hindame, et reaalhindades langeb võrguteenuse hind ligi 9%.

Joonis 3: Hoolimata nominaalhindade mõningasest suurenemisest jätkab võrguteenus reaalhindades odavnemist

Jätkame ka iseteeninduskanali arendamist, mille kaudu saab klient kõige mugavama ülevaate, kas ta on enda jaoks soodsaimas pakettis. E-kanali abil saab klient hinnapakette võrrelda ja soodsaima valida.

MÕJUD TURUOSALISTE GRUPITI

Erakliendid

Kui seni on püsitasu pakettis Vörk 1 ja Vörk 2 rakendunud vaid osale kasutajatest (tarbimine alla 250 kWh või peakaitse 32A või suurem), siis perspektiivis näeme selle ühetaolist kasutuselevõttu kõikidele era- klientidele.

Ärikliendid ja energiatõhusad ettevõtted

Edastamistasu on kavas hoida endisel tasemel, püsitasu osakaalu suurenemisel võib tekkida võimalus ka kWh-põhiste hindade langetamiseks.

Teenuse kõrgem või madalam maksumus ehk valikpakettid hakkavad sõltuma eelkõige võrguühenduse läbilaskevõimest ja selle kasutamise optimaalsusest. **Pakume pakettides suuremat valikut**, mis võimaldab klientidel leida oma tarbimisvajadustele kõige paremini vastava paketi. **Soodustame mitmetariifsete ja koormust järgivate pakettide kasutamist**, mis motiveerivad tarbimist nihutama madala koormusega perioodidele.

Võimaldame valikpakettidega soodsamat võrguteenuse hinda energiamahukale ja võrguühendusi efektiivselt kasutavale ärikliendile. Valikpakettides kaetakse valdav osa võrguühenduse tagamise kuludest püsitasudega ja seeläbi on edastamise kWh-põhine hind märgatavalt soodsam.

Elektritootjad

Jätkusuutliku võrgu arendamisel, sh selle rahastamisel tuleb arvestada kõikide muutusega sektoris. **Kaob traditsiooniline piir elektri tarbija ja elektri tootja vahel. Paljud uued võrguga ühendatavad tarbimiskohad on samas ka kohad, kus toimub elektri tootmine ja võrku andmine.** Samuti lisatakse elektritootmisseadmeid paljudesse senistesse tarbimiskohtadesse – võrguühendust kasutatakse sellisel juhul erinevatel aegadel erinevatel eesmärkidel.

Elektrilevi peab võrguteenuse osutamisel otstarbekaks, et võrgu ülalhoidmise kulude katmisse panustavad kõik võrguteenust vajavad ja kasutavad turuosalised. Hooldame võrku ja tagame võrguühenduse valmisoleku ühetaoliselt kõikidele võrguühenduse kasutajatele elektri võrgust tarbimiseks või võrku andmiseks. Võrguühenduse tagamise kulud ei sõltu sellest, millises suunas võrguühenduse kaudu elektrienergiat edastatakse.

Võrgutasusid on kavas rakendada jätkuvalt ühetaoliselt kõikidele võrguühenduste kasutajatele. Pakettides kasutatavate kuutasude ja võrguühenduse läbilaskevõime põhiste tasude muutused ja rakendamise põhimõtted on seetõttu tarbijatele ja elektritootjatele ühetaolised.

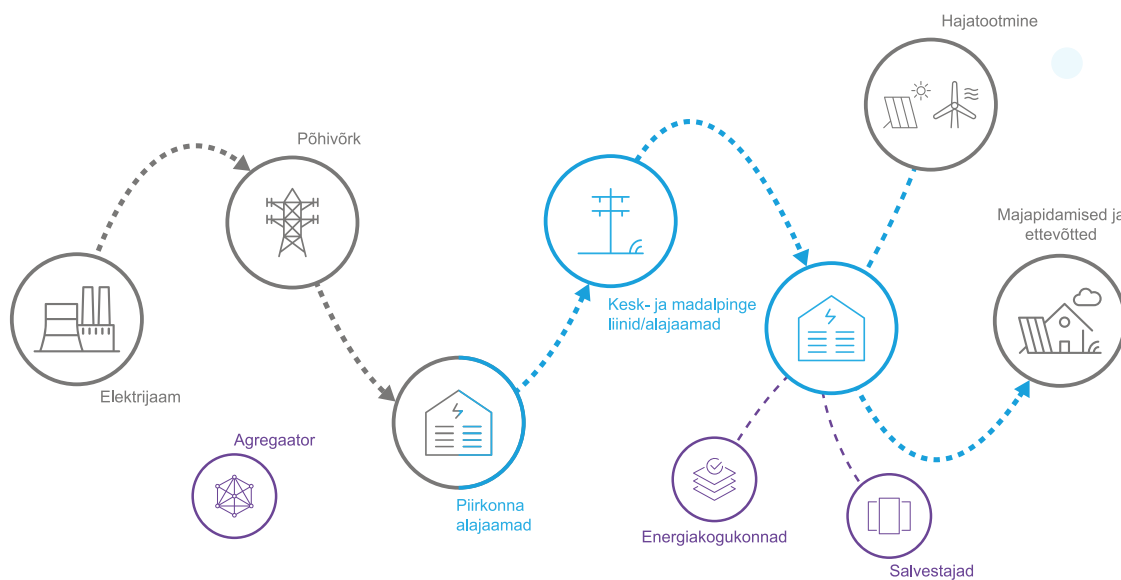
Jätkame põhimõtet, et võrku antava elektrienergia suhtes **edastamistasu** ei rakendata.

Uut tüüpi turuosalised

Uut tüüpi turuosalistele või uute tulevikuteenuste kontekstis võrgutasude rakendamisel arvestame energiasektoris kavandatavate muudatustega. Elektrilevil on kohustus kohelda võrguühenduste kasutajaid võrdsetel alustel. Peame otstarbekaks turuosaliste eripäradega arvestamist ühiskondliku kokkuleppe alusel, mis kajastuvad õigusaktides ja rakenduvad riigis ühetaoliselt.

Lähtume sellest, et võrguteenuse osutamine toimub kõigile turuosalistele või turuosaliste gruppidele ühetaolistel alustel. **Elektrilevi peab energiakogukondi, energiaühistuid, elektrisalvestusüksusi jt uusi võrguühenduste kasutajaid samaväärseteks võrguühenduse kasutajateks teiste turuosalistega**, kes maksavad võrgutasusid vastavalt nende rakendamise tingimustele. Edastamistasu rakendatakse nende võrguühenduse puhul üksnes elektri võrgust tarbimisel, võrku antud elektri suhtes seda ei toimu. Püsitasu rakendatakse sarnaselt teistele turuosalistele vastavalt kokkulepitud võrguühenduse läbilaskevõimele.

Jälgime pidevalt paindlikkusteenuste arengut ning osaleme ka aktiivselt koostööprojektides selliste teenuste arendamiseks, eesmärgiga neid igapäevases võrguteenuse tagamises rakendada. Praegu puudub Eestis aktiivne paindlikkusteenuste turg, kuid selle tekkimisel planeerime selliste teenuste kasutamist.

PAREMAKS INVESTEERIMISVÕIMEKUSEKS ON VAJALIK REGULATSIOONI MUUDATUS

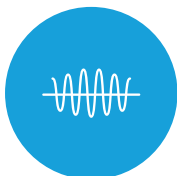
Elektrilevi jätkab võrgu uuendamist ligi 48 mln euro ulatuses aastas.

Oleme kavandanud jõuda olemasoleva investeerimismahu juures **2030. aastaks 85% ulatuses ilmastikukindla võrguni** ja rikkelite katkestuste keskmist aega kliendi kohta (SAIDIplaaniväline) vähendada 90 minutini. **Selle eesmärgi saavutamiseks peame aga oluliselt rohkem investeerima võrgu töökindlusesse, kui seda tagab olemasolev regulatsioon.**

Oleme seisukohal, et reguleeritava vara õiglase väärtuse arvutamisel on tänases regulatsioonis kitsaskoht, mille lahendamiseks oleme arutelule kutsunud erinevaid osapooli. Kitsaskoht on kõikide taristu-ettevõtete vaates, kus tasude arvutamise meetodikaga võimaldatavate vahendite ja investeeringute tegelike maksumuste vahel on märkimisväärsed erinevused. Investeerimisvõimekuse tagamine loob võimalused võrgu pikaajaliseks jätkusuutlikuks arenguks. Praegune olukord tähendab, et vajalikke investeeringuid ei ole võimalik katta üksnes põhivara kulumist ja tuleb kaasata vahendeid ka põhjendatud tulukuse arvelt. See aga omakorda tähendab, et ettevõttele ei ole regulatsiooniga määratud põhjendatud tulukus tagatud.

VÕRGUTASU PIKAAJALISE VISIOONI RAKENDAMISE KASUD

Hinnakujunduse muudatuste mõjul

On võrguteenus efektiivsem

Kasvab jõudsamalt võrgu töökindlus

Hind ettevõtetele on konkurentsivõimelisem, mis elavdab majandust

Teenuse osutamise kulud ja hind tervikuna on võimalikult madalad